

1. ΘΕΜΑ

Ουσιαστικά: αρσενικά σε -ας, -ης, θηλυκά σε -α, -η

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

*ο ναύτης, ο ταμίας
η ζώνη, η ώρα*

3. ΕΠΠΕΔΟ – ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ

Για τα αρσενικά και θηλυκά που καταβιβάζουν τον τόνο στη γενική πληθυντικού στη λήγουσα, το βασικό. Για τα αρσενικά και θηλυκά που δεν καταβιβάζουν τον τόνο στη λήγουσα, τα επόμενα επίπεδα – ΚΕΓ Α και Β, ΕΚΠΑ 1 και 2.

4. ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΓΝΩΣΗ

Για το βασικό επίπεδο, δεν προαπαιτείται κάποια ειδική γνώση. Για τα επόμενα επίπεδα, προφανώς η γνώση των αρσενικών και θηλυκών του α' επιπέδου.

5. ΠΙΘΑΝΑ ΛΑΘΗ

Τα συνήθη λάθη που παρατηρούνται σε όλες τις κατηγορίες ουσιαστικών: λάθη στη μορφολογία (καταλήξεις) και παρατονισμοί, λ.χ. *των ταμίων, των ώρων*.

6. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Η κατηγορία, που περιλαμβάνει «γνήσια» νεοελληνικά ουσιαστικά, τα παλαιά πρωτόκλιτα και ορισμένα τριτόκλιτα, μπορεί να διακριθεί σε δύο ομάδες, ανάλογα με τη θέση του τόνου στη γενική (στις άλλες πτώσεις, ούτως ή άλλως, παραμένει σταθερός).

(α) Τα ουσιαστικά που εμφανίζουν τόνο στη λήγουσα της γενικής, ανεξάρτητα από τη θέση του στην ονομαστική:

ο άντρας, ο ναύτης, η ώρα, η κόρη.

Στην κατηγορία αυτή εντοπίζουμε κυρίως τα «γνήσια» νεοελληνικά ουσιαστικά, τα παλαιότερα πρωτόκλιτα και ορισμένα τριτόκλιτα.

(β) Τα ουσιαστικά που εμφανίζουν τόνο στην παραλήγουσα:

η εφημερίδα, η κοινότητα.

Πρόκειται κυρίως για τα παλαιά τριτόκλιτα.

7. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Στο επίπεδο αυτό θα πρέπει να επισημάνουμε τα εξής:

(α) Γενικά, η διδασκαλία της κατηγορίας αυτής ως προς το σχηματισμό και τη χρήση της δεν διαφέρει ουσιαστικά από τη διδασκαλία των άλλων κατηγοριών ουσιαστικών (βλ. συναφή δελτία).

(β) Στα περισσότερα εγχειρίδια διδασκαλίας της Νέας Ελληνικής διδάσκονται πρώτα τα ουσιαστικά σταθερού τόνου και ύστερα τα ουσιαστικά μετακινούμενου τόνου, κυρίως για το λόγο ότι η μετακίνηση του τόνου αποτελεί μια ξεχωριστή παράμετρο που προσθέτει ακόμα μια δυσκολία στην εκμάθηση. Ωστόσο, από μια άποψη καλό θα ήταν ο διδάσκων να ακολουθήσει την αντίστροφη σειρά και να αρχίσει τη διδασκαλία από εκείνα τα ουσιαστικά που παρουσιάζουν υποχρεωτικό τόνο στη λήγουσα της γενικής πληθυντικού (βλ. ομάδα 1 προηγουμένως). Αυτό γιατί η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει πολυάριθμα ουσιαστικά, μερικά

από τα οποία είναι εξαιρετικά συχνόχρηστα. Κατά συνέπεια, είναι ουσιώδης λεξιλογικά, παρά τη δυσκολία που παρουσιάζει στην εκμάθησή της. Έτσι, στο βασικό επίπεδο ο διδάσκων πρέπει να αρχίσει με ουσιαστικά όπως τα *άντρας, γυναίκα, ώρα, θάλασσα* κτλ. και στη συνέχεια να προχωρήσει στα *εφημερίδα, κοινότητα*.

(γ) Στους προχωρημένους, και με αφορμή τη διδασκαλία των θηλυκών ουσιαστικών σε *-η/-εις* (βλ. σχετικό δελτίο), ο διδάσκων καλό θα ήταν να επισημάνει ότι διαφοροποιούνται μορφολογικά από τα θηλυκά σε *-η/-ες* που εξετάζουμε.

8. ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΣΥΝΑΦΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

AT8: Θηλυκά ουσιαστικά σε *-η/-εις*

9. ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΣΕ ΥΛΙΚΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Γλωσσικές Ασκήσεις: 59-60, 69, 74, 82-85.